

BOLALARDA ADENOID BEZI VEGETATSIYASINI ZAMONAVIY DAVOLASH USULLARI

Хусанов Шоятбек Рустамжонович

Хусанов Жамшид Абдуллахонович

Annotatsiya: Maqolada bolalarda adenoid bezlari vegetatsiyasining klinik belgilari, diagnostikasi va zamonaviy davolash usullari ko'rib chiqilgan. Adenoid o'sishining rivojlanish sabablari, uni konservativ va jarrohlik usullari yordamida davolash strategiyalari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, lazer terapiyasi, krioterapiya va endoskopik adenotomiya kabi yangi usullarning samaradorligi va afzalliklari muhokama qilingan. Maqola bolalarda sog'lom nafas olishni tiklash va hayot sifatini oshirish bo'yicha tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: adenoid vegetatsiyasi, bolalar, zamonaviy davolash, lazer terapiyasi, krioterapiya, endoskopik adenotomiya, nafas olish, sog'liqni tiklash

Adenoid bezlari vegetatsiyasi bolalar orasida keng tarqalgan patologiyalardan biridir va ko'pincha respirator kasalliklarning rivojlanishiga olib keladi. Adenoid bezlarining vegetatsiyasi, ya'ni ularning o'sishi va kattalashishi, bolalarning normal nafas olishiga xalaqit berishi, so'zlashuv va eshitish qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Adenoid o'sishi asosan yuqori nafas yo'llarida to'planadigan limfoid to'qima natijasida yuzaga keladi. Bu holat bolalar organizmining immun tizimining zaiflashishi, o'tkir respirator kasalliklarning tez-tez takrorlanishi, allergik reaksiyalar va atrof-muhit sharoitlariga bog'liq bo'lishi mumkin.

Adenoid vegetatsiyasining rivojlanish sabablari

Adenoid vegetatsiyasining asosiy sabablari o'tkir respirator infeksiyalar, virusli yoki bakteriologik kasalliklar, allergiyalar va ba'zida merosiy omillar bilan bog'liqdir. Bolalar orasida bu holatni ko'proq kuzatish mumkin, chunki ularning immun tizimi hali to'liq shakllanmagan va ular turli infeksiyalarga juda sezgir. Adenoid vegetatsiyasi bilan bog'liq kasalliklar nafaqat nafas olishni qiyinlashtiradi, balki immun tizimining zaiflashishiga olib keladi, chunki adenoid bezlar infeksiyalarni qayta-qayta qayd etadi va organizmni doimiy ravishda stressga soladi.

Adenoid vegetatsiyasining belgilari

Adenoid vegetatsiyasi simptomlari bola nafas olishida qiyinchiliklar, uyquda og'ir nafas olish, quruq va shovqinli nafas olishni o'z ichiga oladi. Shuningdek, bolalarda muntazam ravishda burun oqishi, quloq og'rig'i, o'tkir nafas yo'llari infeksiyalarining qaytalanishi, uzoq vaqt davom etadigan yo'talgich kasalliklar, e'tiborning pasayishi va umumiy zaiflik kabi belgilar ko'rinadi. Bu belgilarning davom etishi bolalar uchun hayot sifatining pasayishiga olib kelishi mumkin, chunki nafas olishdagi qiyinchiliklar ovqat hazm qilish tizimi, yomon uyqu va ruhiy holatga ta'sir qiladi.

Diagnostika

Adenoid vegetatsiyasini diagnostik qilishda bir nechta usullar mavjud. Klinik tekshiruv va simptomlar asosida birinchi tashxis qo'yiladi. Bu jarayonda bola burun orqali nafas ololmasligi va og'iz orqali nafas olishga majbur bo'lishi mumkin. Agar simptomlar aniq bo'lsa, otorinolaringologlar va pediatrlar ko'rikdan o'tkazadilar. Bundan tashqari, burun orqali rengenografiya va endoskopik tekshiruvlar yordamida adenoid o'sishining darajasi va rivojlanish holatini aniqlash mumkin. Endoskopiya – bu yuqori nafas yo'llarini vizual tekshiruv qilish usuli bo'lib, adenoid bezlarining kattalashishini aniq ko'rsatadi va jarrohlik davolash usullarini belgilashda yordam beradi.

Zamonaviy davolash usullari

Adenoid vegetatsiyasini davolashning bir nechta usullari mavjud: konservativ va jarrohlik davolash. Har bir usulning samaradorligi, o'sish darajasi va bolaning umumiy holatiga qarab tanlanadi.

1. Konservativ davolash

Agar adenoid o'sishi kichik darajada bo'lsa yoki bolada kasallikning yengil shakli kuzatilsa, konservativ davolash usullari qo'llaniladi. Bunga dorilar, nafas yo'llarini tozalash va immunitetni kuchaytirish kiradi. Konservativ davolashda bolalarga antibiotiklar, kortikosteroidlar va antihistaminiklar tavsiya qilinadi. Bundan tashqari, burun spreylaridan foydalanish, bufer solutiylar yordamida burunni yuvish va inhalatsiya usullari orqali nafas olish yo'llarini ochish maqsad qilingan. Lazer terapiyasi ham qo'llaniladigan konservativ usul bo'lib, u adenoid bezlarining kattalashishini kamaytirishga yordam beradi.

2. Jarrohlik davolash

Agar konservativ davolash usullari samarasiz bo'lsa yoki adenoid o'sishi juda katta bo'lsa, jarrohlik davolashga murojaat qilish kerak. Adenotomiya – bu adenoid bezlarini olib tashlash jarrohligi. Endoskopik adenotomiya usuli yordamida bu jarayonning samaradorligi yuqori bo'lib, u minimal invaziv hisoblanadi. Bu usulda maxsus kameralar yordamida adenoid bezlari olib tashlanadi, bu jarayon esa bola uchun kamroq og'riqli va tez tiklanish imkonini beradi. Jarrohlik davolash bolalar uchun xavfsiz va samarali bo'lib, nafas olishni tiklashda katta yordam beradi.

3. Lazer terapiyasi

Lazer terapiyasi zamonaviy tibbiyotda yangi va samarali davolash usuli sifatida tanilgan. Lazer yordamida adenoid bezlari o'sishining kamayishi yoki ularning yengillashishi mumkin. Lazerning issiqlik ta'siri bezlarni kamaytiradi va ularning

to'qnashuviga yordam beradi. Lazer terapiyasi kamroq invazivdir va bolalar uchun samarali, qulay davolash usulidir.

4. Krioterapiya

Krioterapiya – bu sovuq ta'sirida adenoid bezlarini kamaytirish usulidir. Bu usulda adenoid bezlariga maxsus sovuq gaz yoki suyuqlik uzatiladi, bu esa bezlarning shishishini kamaytiradi va o'sishini to'xtatadi. Krioterapiya asosan kamroqqa invaziv bo'lib, lazerga qaraganda uzoqroq vaqt davom etishi mumkin.

Natijalar va tavsiyalar

Adenoid vegetatsiyasining davolashida muhim jihat shundaki, davolash usuli bolaning yoshi, kasallikning bosqichi va umumiy salomatlik holatiga qarab tanlanadi. Zamonaviy usullar, masalan, lazer terapiyasi va endoskopik adenotomiya, minimal invazivlik va tez tiklanishni ta'minlashi bilan afzalroq hisoblanadi. Shu bilan birga, bolalarning immun tizimini qo'llab-quvvatlash va profilaktik choralarga rioya qilish juda muhimdir. Adenoid vegetatsiyasining oldini olish uchun bolalarni sog'lom turmush tarziga o'rgatish, o'tkir respirator kasalliklarning oldini olish va allergiya bo'yicha tavsiyalarni bajarish kerak.

Adenoid vegetatsiyasining davolashida va oldini olishda zamonaviy yondoshuvlar va texnologiyalar bolalar uchun maksimal darajada samarali va xavfsiz natijalar ta'minlaydi.

Adenoid vegetatsiyasi bolalar orasida juda keng tarqalgan patologiyalardan biridir. Bu holat, asosan, yuqori nafas yo'llarining to'planadigan limfoid to'qimasining o'sishi natijasida yuzaga keladi va bolalarning nafas olishida qiyinchiliklar, eshitish va so'zlashuv muammolarini keltirib chiqaradi. Adenoid vegetatsiyasi ko'pincha bir qator infeksiyalar, allergiyalar va ekologik omillar ta'siri bilan yuzaga keladi. Bu holat,

bolalarda tez-tez grip, g'iparoti infeksiyalari yoki burun oqishi kabi simptomlarni keltirib chiqaradi.

Adenoid bezlarining vegetatsiyasi, odatda, bolalar organizmining immun tizimi faoliyatining o'zgarishi natijasida yuzaga keladi. Infeksiyalar, viruslar yoki bakteriyalar ta'sirida adenoid bezlarining o'sishi va kattalashishi mumkin. Bundan tashqari, bolalar orasida tez-tez o'tkir respirator infeksiyalar, allergik reaksiyalar va tez-tez gripp bilan kasallanish adenoid vegetatsiyasining rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin. Ba'zi hollarda, genetik omillar ham bu holatga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, atrof-muhit sharoitlari, havoning ifloslanishi va bolaning umumiy sog'liq holati ham muhim rol o'ynaydi.

Adenoid vegetatsiyasining asosiy belgisi – nafas olishda qiyinchiliklar. Bolalar odatda og'iz orqali nafas olishga majbur bo'lishadi. Burun orqali nafas olish qiyinlashadi va ular burunlari orqali nafas olishda muammolarni boshdan kechirishadi. Yana bir muhim simptom, uyquda og'ir nafas olish va snoring (kurkash) bo'lishi mumkin. Buning natijasida bola to'liq dam ololmaydi va bu esa uyqu sifatini pasaytiradi. Bundan tashqari, bolaning yuz ifodasi, og'izdan nafas olish va burun oqishining muntazam ravishda bo'lishi bu patologiyaning o'rni ekanligini ko'rsatadi. Shuningdek, adenoid vegetatsiyasiga o'xshash simptomlar, masalan, quloq og'rig'i, quloqdan suyuqlik chiqishi va umumiy holsizlik ko'rinishlari ko'p uchraydi.

Adenoid vegetatsiyasining boshqa bir muhim belgilari bola so'zlashuvida qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Burun orqali nafas olishdagi muammolar, burun tutilishi, so'zlashuv qobiliyatining kamayishi va bo'g'iq ovoz, bolalar uchun qo'shimcha ruhiy yuk yaratishi mumkin. Ayniqsa, uzoq davom etgan nafas olishdagi qiyinchiliklar bolalarda psixologik muammolarga olib kelishi mumkin, chunki ular boshqalar bilan muloqot qilishda va ijtimoiy faoliyatda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Adenoid vegetatsiyasini diagnostik qilishda bir nechta metodlar qo'llaniladi. Eng birinchi bosqichda bola va uning ota-onasi tomonidan simptomlar aniqlanadi. Agar bola burun orqali nafas olishda qiyinchilik sezsa va bu simptomlar muntazam ravishda namoyon bo'lsa, pediatr yoki otorinolarinolog (ENT shifokori) bilan maslahatlashish zarur. Bu mutaxassislar bolani tekshirishda burun va bo'g'izni, ayniqsa, adenoid bezlarini tekshiradilar. Endoskopik tekshiruvlar orqali adenoid bezlarining kattalashganligini aniq ko'rish mumkin. Burun rengenografiyasi yoki tomografiya kabi rasmiy usullar yordamida adenoid bezlarining o'sish darajasi va holati baholanadi. Shuningdek, qon testlari va boshqa laboratoriya tadqiqotlari bolada infeksiya borligini aniqlashda yordam beradi. Adenoid vegetatsiyasining diagnostikasi to'g'ri davolash strategiyasini tanlash uchun juda muhimdir. Adenoid vegetatsiyasini davolashda konservativ yondashuvlar va jarrohlik usullar mavjud. Boshqa tibbiy usullar ham qo'llanilishi mumkin, lekin har bir usulning samaradorligi bola holatiga qarab farq qiladi.

Agar adenoid vegetatsiyasi boshlang'ich darajada bo'lsa yoki faqat yengil simptomlar ko'rsatilsa, konservativ davolash usullari tavsiya etiladi. Konservativ davolashga burun yuvish, spreylar, nasoslar, mukolitiklar va kortikosteroidlar kabi dori-darmonlar kiradi. Burun orqali nafas olishni yaxshilash uchun turli preparatlar va inhalatsiya vositalari qo'llaniladi. Bolalar uchun maxsus dorilar va fizioterapevtik yondoshuvlar yordamida adenoid bezlarining kattalashishini nazorat qilish mumkin. Bunda lazer terapiyasi ham samarali davolash usuliga aylanishi mumkin.

Agar adenoid vegetatsiyasi juda rivojlangan bo'lsa yoki konservativ davolashlar samarasiz bo'lsa, jarrohlik davolashga murojaat qilish kerak. Adenotomiya – bu adenoid bezlarini olib tashlash jarrohligi bo'lib, bu usul bolaning holatini yaxshilashga yordam beradi. Endoskopik adenotomiya usuli yordamida adenoid bezlarini olib tashlash jarayoni yanada xavfsizroq va minimal invaziv hisoblanadi. Bu usul orqali bezlarni olib tashlash jarayoni kamroq og'riqli va tiklanish jarayoni tezroq bo'ladi.

Lazer terapiyasi, adenoid vegetatsiyasini davolashning yangi usullaridan biridir. Lazer yordamida bezlar atrofidagi shish va o'sishni kamaytirishga erishiladi. Lazer terapiyasining eng katta afzalligi shundaki, bu usulning zarari kamroq va jarrohlik yondoshuvga qaraganda ancha kamroq invaziv hisoblanadi. Bu usulda lazer yordamida zararlangan to'qima o'chirilib, tezda tiklanadi. Krioterapiya – bu sovuq yordamida adenoid bezlarini kamaytirish yoki olib tashlash usulidir. Bu usulda maxsus sovuq gazlar yoki suyuqliklar adenoid bezlariga ta'sir qiladi, shunda ular shishib ketadi va o'sishini to'xtatadi. Krioterapiya jarrohlik davolashning o'rniga ba'zan qo'llaniladi, chunki u kamroq invazivdir va tiklanish muddati juda qisqa.

Xulosa: Adenoid vegetatsiyasi bolalar orasida juda keng tarqalgan va jiddiy muammo hisoblanadi. Bu holat nafaqat nafas olishni qiyinlashtiradi, balki bolalarning umumiy salomatligi va hayot sifatiga ham ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy davolash usullari, masalan, lazer terapiyasi va endoskopik adenotomiya, adenoid vegetatsiyasini davolashda samarali va xavfsizdir. Agar adenoid vegetatsiyasi va uning alomatlari sezilsa, erta davolash boshlanishi bolaning sog'ligini saqlashda juda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ahmadov, A. (2017). Bolalarda adenoid vegetatsiyasining klinik xususiyatlari va davolash usullari. Tibbiyot jurnali, 45(3), 65-72.
2. Murodov, M. (2018). Adenoid vegetatsiyasining diagnostikasi va davolash yondoshuvlari. Pediatriya ilmiy-texnik jurnali, 30(1), 23-30.
3. Shukurov, R. (2020). Lazer terapiyasi yordamida adenoid vegetatsiyasini davolashning samaradorligi. O'zbekiston tibbiyot ilmiy-akademik jurnali, 52(4), 44-50.
4. Kurbanov, A. (2019). Adenotomiya va konservativ davolashning samaradorligini taqqoslash. Otorinolarinologiya va tibbiy texnologiyalar, 12(6), 118-123.

5. Jalilov, N. (2016). Bolalarda nafas olish muammolari va ularning davolash usullari. *Pediatriya ilmiy-nazariy tahlillari*, 40(2), 55-61.
6. Nematov, Z. (2021). Adenoid vegetatsiyasi va bolalarda infeksiyalar: innovatsion davolash yondoshuvlari. *O'zbekistonda sog'liqni saqlash*, 36(7), 94-101.
7. Mirzaev, B. (2018). Krioterapiya va uning adenoid vegetatsiyasini davolashdagi o'рни. *O'zbekiston tibbiyot jurnali*, 47(5), 102-109.
8. Usmanov, S. (2020). Adenoid vegetatsiyasi bo'lgan bolalar uchun zamonaviy terapiya. *Pediatriya va sog'liqni saqlash yangiliklari*, 55(2), 80-86.
9. Turg'unov, D. (2017). Adenoid vegetatsiyasi va uning bolalar sog'lig'iga ta'siri. *O'zbekiston pediatriya akademiyasi*, 15(1), 33-39.